

Věčný marš komunismu

Komunistický puč. Klement Gottwald 21. února 1948 na Staroměstském náměstí v Praze. Beranici mu půjčili buď Vladimír Clementis nebo Rudolf Slánský (historici se neshodnou). Oba Gottwaldovy spolupracovníky režim popravil. Nic jiného o té době vědět nepotřebujeme.

Zase tu máme **VÝROČÍ VÍTĚZNÉHO ÚNORA** – tedy dne, kdy v roce 1948 naši zemi ovládli komunisté. Prokleté datum bychom nejraději vymazali z paměti. Jenže to nejde.

TEXT: IVAN BREZINA / FOTO: PROFIMEDIA.CZ, SHUTTERSTOCK

Buďme přesní, před listopadem 1989 v bývalém Československu žádný komunismus nebyl. Se zavedením „ráje na zemi“ soudruzi počítali až v někdy v budoucnu. Prozatím jsme tady měli režim, o kterém americký prezident Ronald Reagan prohlásil: „Socialismus může fungovat jenom v nebi, kde ho nepotřebují, nebo v pekle, kde ho už mají.“

Přiznejme, že to bylo peklo. Podle Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu u nás bylo od února 1948 do listopadu 1989 pro politické trestné činy popraveno 248 lidí a asi 8 000 jich zemřelo ve vězení. Z politických důvodů bylo odsouzeno asi 250 000 osob a asi 300 000 jich odešlo do emigrace.

Hlasování nohama

V horkém dobovém vtípku zabloudil otec se synem na Šumavě až k německé hranici. „Tatínku, a kdo žije za těmi dráty?“ ptá se chlapec. „My, chlapče, my?“ odpoví smutně otec.

Ve skutečnosti byste se ovšem před rokem 1989 k drátům nedostali. Před nimi bylo mnohakilometrové zakázané pásmo a ve vesnicích a městech vnitrozemí síť bdělých špiclů, bonzáků a práškačů – dobrovolných strážců hranic, jak se tehdy říkalo.

Všichni jsme věděli, že žijeme v obřím koncentráku, ale vlastně nám to už ani nepřišlo divné. Ten rozdíl si naplno uvědomujeme až dnes, když na Šumavě nejsou nejen dráty, ale vlastně ani hranice. Do Německa můžete přejít, kudy chcete a kdy chcete. Ještě pořád mi to připadá jako zázrak.

Komunistický režim nás nechťel pustit nejen ke kapitalistickým sousedům, ale nikam, kde bylo jen trochu svobodněji. Dokonce i na prázdniny do Jugoslávie jsme potřebovali takzvanou výjezdní doložku – zvláštní povolení, které dostávali jen vyvolení a prověřeni.

„A proč sis do Paříže jednoduše nezajel vlakem nebo nezaletěl?“ ptala se mne nedávno dcera. A já si vzpomněl na folkové zpěváka Slávka Janouška, který tragiku Husákova koncentráku zveršoval: „Stejně žádná Vídeň není, všechno je to vymyšlený.“

**Komunistický režim
zadupával talenty,
potlačoval přirozenou
lidskou iniciativu,
podnikavost
a soutěživost. Nemohlo
to skončit jinak než
úpadkem.**

Při pokusech o útěk z Husákova koncentráku do svobodného světa zemřely stovky lidí (udává se 450). Byli zastřeleni, roztrháni minami, upáleni v drátech nabitých vysokým napětím... Asi nejděsivější je příběh osmnáctiletého Hartmuta Tautze. Student z tehdejšího socialistického východního Německa se v srpnu 1986 pokusil u Bratislavy utéct do Rakouska. Českoslovenští pohraničníci na něj vypustili psy, kteří chlapce potrhali tak, že vykvrácel.

Režim, který byl za tuhle hrůzu odpovědný, nám přitom neustále tvrdil, že žijeme ve svobodné zemi. Jen jsme ji prostě nesměli opustit. A kdo takzvaně „nehlasoval proti režimu nohama“ a neoděšel za hranice, ten byl vyhnán do vnitřní emigrace. O vikendu chata nebo zahrádka, v televizi sledování Dietlových seriálů, jací jsou komunisté kabráci. Hlavně žádná veřejná občanská aktivita nebo snad - Nedej Bože! - kritika režimu.

„Smí mladý komсомолец polemizovat se soudruhem Stalinem?“ ptal se kdosi rádia Jerevan v dobovém vtípku. „Smí, ale škoda života mladého komсомолец!“ zněla odpověď.

Maso bude v brzku

V socialistickém Československu by vás za kritiku komunistů pravděpodobně nezabili, i když poslední politiký vézeň Pavel Wonka byl utýrán ještě v dubnu 1988. Do vězení ho poslala soudkyně Marcela Horváthová, která dodnes rozhoduje o lidských osudech u soudu v Trutnově. Neuvěřitelné.

Komunisté k nám v srpnu 1968 vlastizráně pozvali sovětskou okupační armádu, která nás pak přes

20 let vyžírala. Režim zdevastoval českou krajinu rozoráním mezí po zabavení kulakům a násilném nahánění zemědělců do JZD. Zničili severní Čechy těžbou hnědého uhlí a zamofil tam vzduch a vodu jedy.

„Kulturní a materiální hodnoty po staletí budované Českou společností vlada jedné strany vyvrátila, zničila nebo nechala zpustnout.“ čteme v prohlášení českých osobností z července 2021. „Soudruzi, máte se za co stydět!“ Příkladem může být třeba nádherné novorenesanční nádraží Praha-Těšnov, barbarsky zbourané v roce 1985.

Ze jsme před listopadem 1989 měli sociální jistoty a nebylo tak draho jako dnes? „Bochník chleba tehdy stál 4,4 Kčs, pivo 1,8 Kčs, kilo párků 25 Kčs a litr benzínu 8 Kčs,“ namítají soudruzi. Tyhle absolutní ceny ale vůbec nic nefikají. Musíme je totiž porovnat s tehdejší průměrnou mzdou, která byla 3 000 Kčs. Dnes jsou sice ceny mnohonásobně vyšší, ale vzhledem k dnešním příjmům je pro nás naprostá většina zboží mnohem levnější než před listopadem 1989. Přehledné srovnání najdete na webu zakomunistu.cz.

Nejde totiž o to, kolik co stojí, ale za jak dlouho si na to vyděláme a kolik si toho z průměrné výplaty můžeme koupit. Na většinu věcí dnes vyděláme kratší dobu a můžeme si jich dopřát mnohem víc.

Po únoru 1948 se Československo změnilo v zemi „frontových bojovníků“, ve které nebylo skoro nic k dostání. Včetně nábytku. Ovšem říkalo se, že třeba postele už nebudou třeba. Komunisté totiž budou bdít, zatímco zmeškaní ostatní budou sedět. Přesto jsme neustále poslouchali, jak se máme dobře a zítřka se budeme mít ještě lépe.

„Maso bude v brzku,“ prohlásil prezident Antonín Novotný poté, co v roce 1960 slavnostně oznámil, že u nás byl vybudován socialismus. Lidé se pak prý na nádražích ptali na jízdenky do Brzka. Že je to už dávno! Ještě v červnu 1988 se Ústřední výbor KSČ zabýval kritickým nedostatkem menstruačních vložek na trhu. „Padaly návrhy, aby vložky byly užší, čímž by se ušetřilo,“ řekla před pár lety novinářka historička Petra Schindler.

Už nám nemusíte lhát

Občas si vzpomenu na dějepisce ze základky a gymnázia, na kterém jsem za normalizace bral rozum. Jaký to asi byl pocit žákům lhát? Vyprávět nám, že za druhé světové války vedli odboj komunisté, a zamířet zásadní význam generála Eliáše nebo Gabčíka s Kubišem? Učit nás o Rudé armádě osvoboditelce, a nezapomenout vlasovce, kteří zachránili Prahu? Nazývat srpnovou okupaci Sověty „bratrskou pomocí“?

Nebo tehdejší češtináři a ruštináři. První nám cpali do hlav proletářskou poezii, Marii Majerovou, Jana Drdu a další chrlící písmenka, kteří se dali přečíst jen povinně s největším sebezapřením. Zatajili nám Ladislava Klímu, Jana Zahradníčka, Ivana Blatného a další skutečně krásnou a hodnotnou literaturu. Druzí do nás cpali jazyk okupantů a tvrdili, že se jim domluvíme na celém světě. „Paní učitelko, už nám nemusíte lhát,“ říkalo se pak v listopadu 1989.

Z gymnázia si vzpomínám i na pošmurný listopadový den roku 1982. Ze školního rozhlasu zazněla smuteční hudba a po ní výzva, abychom povstali a drželi minutu ticha. Zemřel prý soudruh Brežněv. Dodnes si pamatuju radostné očekávání, které mne tehdy zaplavilo. „Konečně zdechnu!“, říkal jsem si v duchu s vědomím, že teď se už něco musí změnit. Jistě, radovat se z něčí smrti není hezké. Ale co když to byl vládce říše zla, která vám ničí život?

„O co všechno nás komunisté připravili?“ ptám se historička Petra Blažka. „Na to ve vlastně nedá odpovědět,“ říká. „Jejich ideologie zasáhla všechny oblasti života, všechny roviny společnosti. I proto se ostatní režimu říká totalitní.“

Žebříček největších škod, které komunisté napáchali, nelze sestavit prostě proto, že bylo špatně

úplně všechno. Doktor Blažek jen namátkou zmíňuje třeba likvidaci soukromého podnikání, zničení střední třídy, rozvrácení církve, kolektivizaci, vyhnání elit, zpřeháňání vazeb se západními zeměmi... „Už v Manifestu komunistické strany z roku 1848 přišli Marx s Engelsem s požadavkem zrušení dědičného práva,“ říká. „Ukazuje to, jakým způsobem přemýšleli. Od začátku chtěli změnit majetkovou strukturu společnosti.“

Právě proto byla komunistická myšlenka tak přitažlivá pro líné a závistivé lidičky. Činorodý člověk se o sebe postará sám. Něco vymyslí, vybuduje, vypracuje se. Pokud ale nic neumíte a něčeho jste v životě nedosáhli, budete tleskat režimu, který ukradne majetek všem schopnějším.

Tohle bylo podstatou února 1948 – Gottwaldova puče, založeného na porušování ústavy a zákonů a řízeného sovětskými poradci. Komunisté tehdy měli velkou podporu, což o generaci našich dědů vypovídá cosi velmi nelichotivého.

Šokjalistické zřícení

Historie nezná „kdyby“, ale zkusme domyslet alternativní scénář. České země patřily k průmyslové a technologicky nejvyspělejšímu oblastem bývalé rakousko-uherské monarchie. Poškozené oběma světovými válkami se nám prakticky vyhnulo. Po té druhé jsme tedy měli našlápnuto stát se jednou z ekonomicky nejvyspělejších zemí Evropy, samozřejmě včetně vysoké životní úrovně. Únor 1948 tuhle šanci zmařil.

„Ano, ten zásah byl obrovský,“ souhlasí historik Petr Blažek. „Dokazuje to příklad Německa, které bylo po válce velmi poničeno. Přes tento handicap se ale jeho západní část rychle ekonomicky vzpamatovala a předběhla socialistické státy.“

Obrovský rozdíl mezi fungujícím volným trhem svobodné společnosti a plánovanou socialistickou ekonomikou se snažíme dohnat už skoro čtvrt sto-

Příčiny únorové tragédie

Proč před 76 lety naši zemi ovládli totalitní režim? K úspěchu komunistického puče v únoru 1948 výrazně přispěl nedostatek informací. V době předinternetové jen málokdo tušil, co se v SSSR děje. Masové vraždění, politické procesy, hladomor, sibiřské koncentráky a další zvěrstva tamních komunistů zůstávala obyvatelům ČSR utajena. Roli sehrála i obrovská politická dominance a obliba SSSR, získaná díky vítězství ve válce s nacistem. Propojilo se to s naivním rusofilstvím, které se dá u nás vypočítat už od dob národního obrození. Přispěl i silný otfes české společnosti po mnichovském diktátu v září 1938. Výsledná skepsa a nedůvěra k zemím západní Evropy vyústila v hledání politické alternativy k demokracii, kterou Češi bohužel našli v komunistické ideologii. V posledních svobodných volbách v květnu 1946 tak komunisté v Čechách získali 43,25 % hlasů, na Moravě 34,46 % a na Slovensku 30,48 %. Pro totalitu jsme se rozhodli sami.

letí. Zatím marně. Důvod vysvětloval zahraniční student z vtípu, který se vyprávěl před listopadem 1989: „Těžkoslovensko je lihově demagogický stát s šokjalistickým zřícením a pětiletým hospodářským flámováním šizený komickou stranou v čele s polibřrou a genitálním nájemníkem podruhem Mustafou Rusákem.“

Komunistický režim zadupával talenty, potlačoval přirozenou lidskou iniciativu, podnikavost a soutěživost. Nemohlo to skončit jinak než úpadkem hospodářství a životní úrovně. Právě volný trh a svobodná konkurence jsou totiž podstatou fungující ekonomiky. Přečtěte si o tom slavnou knihu Cesta do otroctví rakouského ekonoma Friedricha Augusta von Hayeka.

Jednou z největších škod, kterou soudruzi po únoru 1948 napáchali, bylo přeprogramování způsobu myšlení několika generací. Čas od času si toho všimnu sám u sebe. Když na ulici potkám policajta, sevře se mi žaludek. Jako kdybych se byl uniformy reprezentující totalitu, esenbáka, který na mne houkne: „Ukaž občanku!“ Na úřadě bych poníženě žmolal čepičku a čekal, až na mne vrchnost bude mít náladu.

Jsou to jen okamžiky, záblesky podvědomí s minulostí. Těch negativních programů se vždy obratem zbavím a stanu se sebevědomým občanem. Policista je můj ochránce, úředník je můj zaměstnanec. 23 let jsem ale bohužel vyrůstal v systému, kde to bylo naopak.

V listopadu 2021 se komunisté (přejmenovaní na KSČM) poprvé od listopadu 1989 nedostali do parlamentu. Ve volbách tehdy získali jen 3,6 % hlasů. Historický debakl byl pikantní, protože k němu došlo přesně 100 let po založení KSČ.

Dnes má strana asi 20 000 členů. Co ti lidé cítí, když se ráno podívají do zrcadla?

✉ ivan.brezina@mfdnes.cz

